

**Copenhagen
Business School**
HANDELSHØJSKOLEN

[CBS Learning Lab](#)

Kilevej 14A, 2. sal
2000 Frederiksberg
Tlf.: +45 3815 3815
www.cbs.dk

NOTAT

Til Universitetsbestyrelsen ved CBS

Notat om frafald

Notatet omhandler årsager til frafald blandt universitetsstuderende. Formålet med notatet er at præsentere en forståelsesramme for årsager til frafald (og fastholdelse) af studerende på et studie. Notatet baserer sig på tilgængelige undersøgelser af frafald foretaget på danske universiteter samt teoretiske modeller for frafald på videregående uddannelser (primært Tinto 1987; Studenterrådet ved Aarhus Universitet, 2000).

Studiefrafald - studieeffektivitet

Studiefrafald betegner i denne sammenhæng de studerende, der ophører med at være indskrevet på et studie. Studieeffektiviteten - forstået som de indskrevne studerendes gennemførelsetider - behandles ikke direkte i notatet. Studiefrafaldet er langt større på bacheloruddannelser end på kandidatuddannelser, og langt det største frafald finder sted på uddannelsernes første studieår (omkring 75 % af det samlede frafald). Notatet retter sig dermed primært mod bacheloruddannelser og i særdeleshed uddannelsernes første studieår.

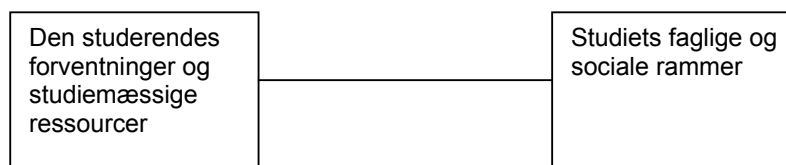
Uundgåeligt frafald

En mindre del af studiefrafaldet skyldes årsager, der ikke vedrører relationen mellem den studerende og studiet. Det er eksempelvis familiemæssige forhold, helbredsmæssige forhold, økonomiske forhold og andre personlige omstændigheder uden sammenhæng med studiet. Disse forhold vurderes generelt at være af primær betydning for omkring 20 % af det samlede frafald.

De øvrige omkring 80 % af frafaldet skyldes forhold, der vedrører relationen mellem studerende og studie. Det er denne del af frafaldet, som CBS og CBS's studier har mulighed for at påvirke, og i det følgende er det denne gruppe, der omtales i forbindelse med studiefrafald.

Relationen mellem studerende og studie

Den studerendes oplevelse af et studie afhænger af såvel forhold ved den studerende selv som af forhold ved studiet. For den studerendes vedkommende handler det om faglige og studiemæssige forventninger og ressourcer. For studiets vedkommende handler det om de faglige og sociale rammer, studiet sætter.

Model 1: Relationen mellem studerende og studie

Den studerendes opfattelse af, hvorvidt studiet er meningsfuldt, afhænger af relationen mellem vedkommendes egne kvalifikationer/forventninger og studiets faglige/socialt organisering. Den studerendes oplevelse af studiet som noget meningsfuldt er afgørende for, hvorvidt vedkommende vælger at fortsætte sine studier eller at falde fra. Frafaldsforskningen peger dermed i retning af, at det afgørende for frafaldet på et studie er, hvorvidt den studerendes forventninger og studiemæssige ressourcer imødekommes eller matches af studiets faglige og sociale rammer.

Et godt match mellem studerende og studie kan enten være i form af, at den studerendes forventninger umiddelbart indfries, eller det kan være i form af, at den studerende genfortolker sine forventninger på en – for den studerende – meningsfuld måde. Hvis ikke det er tilfældet, vil den studerende typisk bryde relationen og forsøge at finde et studie, der i højere grad imødekommer forventningerne (ca. 80 % af de studerende, der falder fra begynder på et nyt studie efterfølgende).

Derfor bliver specielt de første studiemåneder, det første semester og det første år afgørende for, om den studerende fastholdes på studiet eller ej.

For studiet betyder det, at frafaldet kan mindskes gennem dels at påvirke forventningsdannelse og selektion af potentielle studerende forud for studiestart og dels gennem tilrettelæggelsen af de faglige og sociale rammer på studiets første år.

Selektion og forventningsdannelse hos potentielle studerende

Studiets image i bred forstand har indflydelse på, hvem der søger ind på studiet, og hvilke forventninger de pågældende ankommer med. Det kan være vanskeligt på kort sigt at ændre ved studiets image, men gennem optagelsesregler og informationen om studiet – eksempelvis skriftligt materiale, åbent hus arrangementer og studievejledernes rundtur på gymnasier – er det alligevel muligt at påvirke selektionen og forventningsdannelsen hos potentielle studerende. Det centrale er, at studiet opfatter det som en selektions- og forventningsdannelsesproces og ikke en hvervekampagne for nye studerende.

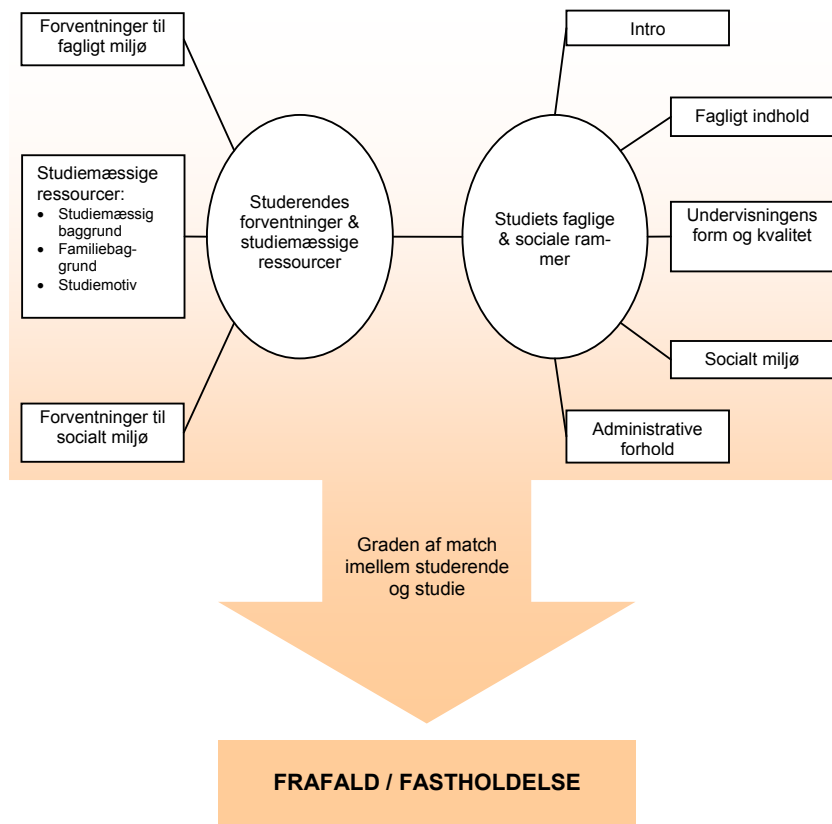
Studiets faglige og sociale rammer

Den studerendes oplevelse af studiet som meningsfuldt eller ej omhandler i bredeste forstand alle forhold vedrørende det faglige indhold og iscenesættelsen af de studerendes tilegnelse af dette indhold. De mest betydningsfulde forhold kan sammenfattes i følgende fem kategorier (se også model 2 nedenfor):

a. Introforløb

- Det første møde hvor den studerendes forestillinger om det fremtidige studie og studieliv konfronteres med introforløbets fortælling om studiet. Det er væsentligt, at introforløbets fortælling harmonerer med den efterfølgende oplevelse på studiets 1. semester.

- b. *Det faglige indhold på 1. studieår.*
- Den faglige sammenhæng i studiets indhold.
 - Sværhedsgraden af indholdet.
 - Studiets fagdidaktiske strukturering af det faglige indhold. For eksempel vægtningen mellem redskabsfag og kernefag på 1. studieår.
 - Indholdets betydning for de studerendes arbejdsbelastning hen over 1. studieår.
- c. *Undervisningens form og kvalitet på 1. studieår.*
- Undervisningens og underviserens evne til at skabe overblik, sammenhæng og relevans (herunder erhvervsrelevans).
 - Relationen mellem undervisere og studerende på 1. studieår. Afhænger bl.a. af antal skemalagte timer/vejledning, antallet af forskellige undervisere og den uformelle kontakt til underviserne.
 - Eksamenernes indhold, form og frekvens. Afhænger bl.a. af sammenhængen mellem eksamener og undervisningen samt af eksamenernes placering i løbet af første studieår.
- d. *Det sociale miljø*
- Relationer mellem studerende indbyrdes på 1. studieår. Afhænger bl.a. af organisering af arbejde i studiegrupper og af ikke-faglige aktiviteter.
 - Fysiske rammers betydning for den studerendes tilhørsforhold. Afhænger bl.a. af om studiets undervisning er samlet ét sted, og om de fysiske rammer giver mulighed for uformelt samvær.
- e. *Administrative forhold*
- Relationen mellem administrativt personale og studerende. Afhænger bl.a. af muligheden for personlig kontakt og antallet af forskellige personer, den studerende møder.
 - Administrations- og serviceprocedurer.

Model 2: Forhold der vedrører studiets sociale og faglige rammer. Kilde: Inspireret af Tintos "Student Integration Model" (Tinto 1987) og Studenterrådet ved Århus Universitets analytiske frafaldsmodel (Studenterrådet ved Århus Universitet 2000).

Frafalds- og studiemønstre

Der tegner sig på forskellige studier nogle forskellige mønstre af, hvilke af ovennævnte forhold der har primær betydning for lige nøjagtig den gruppe af studerende, der begynder på det pågældende studie. På de naturvidenskabelige uddannelser på KU tyder en frafaldsundersøgelse eksempelvis på, at de sociale forhold på studiet har mindre betydning for frafald end på universitetets øvrige uddannelser. På Århus Universitet tyder frafaldsundersøgelser på, at studiets erhvervsigte har langt større betydning for frafaldet på de humanistiske uddannelser end på universitetets øvrige uddannelser.

På den anden side er der også forhold, der ser ud til at være af primær betydning for frafald på tværs af fag, uddannelser, fakulteter og uddannelsesinstitutioner. Særligt det faglige indhold og undervisningsform og kvalitet vægtes generelt højt blandt de frafaldne, uanset typen af studie. Det kan tyde på, at hvis de studerendes faglige og pædagogiske forventninger ikke imødekommes, medfører det i særlig grad højt frafald.

I øvrigt kan der på tværs af undersøgelser på forskellige uddannel-

sesinstitutioner udledes følgende tendenser til forskelle på frafaldsmønstrer mellem samfundsvidenskabelige og humanistiske studier:

- Oplevelsen af uddannelsens erhvervsigte betyder mindre for frafald på samfundsvidenskabelige end på humanistiske uddannelser.
- Oplevelsen af en nær relation mellem undervisere og studerende har større betydning på humanistiske end samfundsvidenskabelige uddannelser.
- Oplevelsen af eksameners og opnåede karakterers betydning for frafald er større på samfundsvidenskabelige end på humanistiske uddannelser.

Frafaldsmønstre på CBS

Der er ikke lavet nogen større sammenhængende undersøgelse af årsager til frafald på CBS. Generelt er det derfor vanskeligt at sige, om CBS som institution tiltrækker en bestemt type studerende med væsentligt andre forventninger og studiemæssige ressourcer end andre danske universiteter. Det er ligeledes vanskeligt at sige, om CBS's organisatoriske, administrative eller fysiske struktur har betydning for frafald på tværs af de enkelte studier.

Der er kun lavet få studiespecifikke undersøgelser af frafaldet på CBS's studier. Der kan derfor ikke peges særligt præcist på, hvilke af de generelle årsager til frafald (model 2), der har størst betydning på de enkelte studier.

BA

BA har gennemført en undersøgelse af 2000-årgangen i forbindelse med ændring af studiets struktur. Undersøgelsen peger på de studerendes oplevelse af studiets faglige indhold og oplevelsen af undervisningen som de primære årsager til frafald.

BA studiet er præget af relativt mange studerende, der vælger studiet fordi de "bare skal i gang med et eller andet", og af relativt få studerende, der begrundet valget med en særlig interesse i BA studiet. Denne profil præger i særlig grad de studerende, der falder fra studiet. De er tilsyneladende uafklarede i deres valg af studie, men har for de flestes vedkommende en "generel interesse i sprog".

I deres møde med BA studiet, er det specielt det faglige indhold og undervisningens form og omfang, som ikke imødekommer de studerendes forventninger og studiemæssige ressourcer. Der er også andre forhold, der spiller ind – det sociale miljø og administrative forhold – men ikke i samme grad. Inden for kategorierne fagligt indhold og undervisning er det specielt:

- Vægtning og sammenhæng mellem fag
- Sværhedsgraden i det faglige indhold
- Studiets erhvervsigte
- Kontakten til undervisere
- Undervisningens form

Som tidligere nævnt, er der en tendens til, at de studerendes oplevelse af studiets erhvervsigte har relativt stor betydning på humani-

stiske uddannelser generelt, og det er derfor ikke overraskende, at det også er en væsentlig forklaringsfaktor for frafaldet på BA.

Den studerendes oplevelse af det faglige indhold og den faglige sammenhæng er også et af de forhold, der generelt set har stor indflydelse på frafald, og undersøgelsen på BA bekræfter, at det også er tilfældet her.

De studerendes oplevelse af relationen til underviserne på studiet, som generelt har vist at være af betydning, og særligt af betydning på humanistiske uddannelser, viser sig også som en af de væsentligste årsager til frafald på BA.

Økonomistudierne

Der er ikke lavet undersøgelser af frafaldet på de uddannelser, hvor frafaldet er mindst: HA, HA (fil.), SPRØK og BSc IB. Bortset fra deres erhvervsøkonomiske elementer er der tale om studier med stærkt varierende profiler - indholdsmæssigt, strukturelt, pædagogisk m.v. - og der er derfor sandsynligvis tale om meget forskellige studie- og frafaldsmønstre.

HA (mat.) har det største frafald af de erhvervsøkonomiske bacheloruddannelser. Der er ikke lavet nogen undersøgelse af frafaldsmønstre på studiet, og der kan derfor ikke siges noget specifikt om mønstret i frafaldet. Undersøgelser fra naturvidenskab på KU viser imidlertid, at den studerendes faglige kvalifikationer betyder langt mere på de matematisk orienterede studier end på fakultetets ikke-matematisk orienterede studier.

En kvalitativ undersøgelse i 2005 af frafaldet blandt HD 1. dels studerende afdækkede tids- og arbejdspressen som de væsentligste årsager til frafaldet. Over halvdelen af de frafaldne angav som begrundelse, at de ikke kunne få studiet til at gå op med deres fuldtidsjob på grund af for stor arbejdsbyrde. Dette forhold er naturligvis særligt presserende på deltidsstudierne, men ingen af de kendte frafaldsundersøgelser fra øvrige universiteter har behandlet deltidsstudierne, så det er ikke muligt at sammenligne undersøgelsen på HD 1. del med tilsvarende studier.

På baggrund af ovenstående anbefales det at gennemføre mere detaljerede analyser af frafaldsmønstrene på de studier på CBS, hvor frafaldet er (for) stort. Dette notat har kort redegjort for forhold, som kan have indflydelse på omfanget af frafald, men det er nødvendigt at tage udgangspunkt i konkrete studenter- og studieprofiler for at give mere specifikke anbefalinger med hensyn til frafaldsbegrænsende tiltag på CBS' studier.

For yderligere information, kontakt:

Jakob Ravn: jr.ll@cbs.dk eller telefon 38152984

Rasmus Andersen: ra.ll@cbs.dk eller telefon 38152916

Referencer:

- Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet (2003): *De gode studieliv – en kvalitativ undersøgelse af studiemønstre, studieskift og frafald ved Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet*
- Det Naturvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet (2006): *Det Naturvidenskabelige Fakultets studiereform 2004 - de studerende årgang 2004 og deres vej gennem 1. års studier*
- Evalueringseenheden, CBS (2002): *Frafalds- og tilfredshedsundersøgelse - BA i Erhvervsprog 1. år, studieåret 2000/2001 - De studerendes vurdering af BA-1. år. Frafaldne og ikke frafaldne studerende*
- Evalueringseenheden, CBS (2006): *Generel evaluering af HA – Afsluttende evaluering af HA studieåret 2004/2005 (hovedrapport og kommentarer)*
- Fakultetet for Sprog, Kommunikation og Kultur, CBS (2006): *Gennemførelsesprocent og gennemførelsestider på sprogstudierne, Internt notat til CBS's bestyrelse*
- Ledelsessekretariatet, CBS (2004): *CBS Ledelsesinformation juni 2004 – Bilag 9: Gennemførelse & frafald*
- Ledelsessekretariatet, CBS (2006): *Økonomiske konsekvenser af ændret gennemførelse/frafald på BA og CLM, Internt notat til CBS's bestyrelse*
- Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (2003): *Fuldførelsesprocenter på universitetsuddannelserne 2003*
- Registraturen, Århus Universitet (2002): *"Den blå Årgang" – En forløbsundersøgelse af årgang 2000*
- Studenterrådet ved Århus Universitet (2000): *Frafald og studiemiljø*
- Studieadministrationen ved Københavns Universitet (2003): *Ophørsundersøgelse årgang 2000. En register- og spørgeskemaundersøgelse.*
- Studiekontoret ved Århus Universitet (1999): *Den grønne årgang*
- Tinto, Vincent. (1987): *Leaving College – Rethinking the causes and cures of student attrition.* University of Chicago Press, Chicago